

"ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי" (כה,יא)

מהפסוק הזה אפשר ללמוד עד כמה גדולה חיבתו של הקב"ה לעם ישראל. עיקר השכר שקיבל פנחס לא היה על שקינא לכבוד ה' יתברך ועל קיום המצוות, אלא על זה שהסיר את חרון האף - 'השיב את חמתי מעל בני ישראל... ולא כליתי'.

תוצאות חיים

א נקודל'ה

"את הכבש האחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה

בין הערבים" (כח,ד)

בסוף הנושא כותבת התורה שוב "ואת הכבש השני תעשה בין הערבים" ולכאורה הרי כבר כתוב בהתחלה שצריך להקריב אחד בבוקר ואחד בערב, ולמה חזר ע"ז שוב הפסוק? אלא אדם בנעוריו צריך לעבוד את ה' ושלא יגיד לעצמו שכשיזקין יעשה תשובה, אלא יתחיל לעבוד על עצמו כבר בנעוריו, אבל גם אם לא עבד בצעירותו עדיין יכול הוא להתחיל גם לכשיזקין וזה מה שהתורה אומרת כאן בהתחלה "את הכבש האחד תעשה בבוקר" כבש - קרבן ההתקרבות לה' תתחיל כבר בבוקר - בצעירותך ואתה יכול גם בין הערביים - בערוב ימך - ואז באה התורה בסוף ואומרת שוב - שגם אם לא חזרת בתשובה בנעורייך עדיין יכול אתה לחזור "בין הערבים" - בערוב ימך..

מדבר קדש

"השם אל-קי הרוחות לכל בשר" (כו,טז)

נפש אדם עיקר תאוותו היא לעבודת ה', רק הגוף - הוא זה שיש לו תאוות גשמיות ובאמת - הגוף והנשמה שניהם מעשה ה' וכמו שיש כוח בנשמה מה' על עבודתו יתברך כן היכולת ביד ה' שיהיה הגוף גם כן עיקר תאוותו לעבודת ה'. ונמצא שיש בידינו טענה אל הקב"ה שישלח לנו על עונותינו היות והכוח הוא בידו שייתן כוח לגוף לשעבד אותו לעבודתו יתברך, והנה הנפש נקרא רוח כנאמר 'רוח ה' דיבר בי', והגוף נקרא בשר. וזהו הפירוש בפסוק : אנו מבקשים מהקב"ה "קל אלוקי הרוחות" - השם אלוקי הרוחות - הנשמה שלנו "לכל בשר" - תעשה שגם הבשר דהיינו הגוף - גם יהיה משועבד לעבודתך יתברך שמו.

קדושת לוי

"לרב תרבה נחלתו... איש לפי פקודיו יותן נחלתו" (כו,נד)

"לרב - תרבה נחלתו" - לפי מה שהרבה אדם תורה ומצוות בעולם הזה, כך תרבה נחלתו לעולם הבא. בספר 'חידושי שמואל' ביאר לפי דבריו המשך הפסוק בדרך רמז "איש לפי פקודיו יותן נחלתו", ש'פקידה' היא לשון חיסרון, כמו שנאמר "וייפקד מקום דוד". אם כן, "איש לפי פקודיו" - לפי מה שמחסר אדם מממונו ונותן לצדקה, "יותן נחלתו".

שפתי כהן

"עלת תמיד העשיה בהר סיני לריח ניחוח אשה לה' (כח,ו)

הר סיני מרמז על ענווה, אומרת התורה "עלת תמיד" - מי הוא זה שיכול להיות עלת תמיד - מי שמחזיק את עצמו "בהר סיני" - במידת הענווה, הוא יכול לעלות ולהיות "לריח ניחוח אשה לה'".

תורת משה

"בן אהרן הכהן" (כה,יא)

מובא בזוהר הקדוש שמפאת הפחד מזה שרצו בני שבטו של שמעון להרגו, יצאה נשמתו של פנחס, ונכנסו בו נשמות נדב ואביהוא, נמצא אם כן שהוא היה באמת בן אהרן, והטעם שנכנסו בו נשמותיהם הוא על פי הכתוב בחז"ל שנדב ואביהוא נכנסו שתויי יין לפני ולפנים ופירשו המפרשים, שהסיבה שהם עשו כך - הוא כי רצו להלהיב את נפשם, לעבוד את ד', בשמחה, ובטוב לב, אבל זו אש זרה, כי התלהבות - טובה היא רק אם היא מגיעה מצד עצמה, ולא מפאת התעוררות חוץ, וזה גם מה שכתוה 'בהעלותך את הנרות' - שתהא מדליק, עד שתהא שלהבת עולה מאליה, בלא פעולה גשמית, ופנחס התלהב מצד עצמו, לקנא קנאת ד' צבאות, ולכן כדי לתקן את חטאם נתגלגלו בו נשמות נדב ואביהוא, שחטאו ע"י חוסר התלהבות, ונתכהן הוא תחתם, כי לו נאה לכפר על בני ישראל.

ילקוט סופר

הגיליון לזכות ולבריאות אדונינו מורינו
ורבנו ר' ישכר דוב בן מרים שליט"א

"אשר יצא לפניהם ואשר יבוא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם ולא תהיה עדת ד' כצאן אשר אין להם רעה" (כז, יז)

ברעיית צאן יכולים לשים גם נער קטן שינהיג אותם, אבל אצל בני אדם, לא יתכן כך, וזה מה שאמר משה רבנו, שיפקוד ד', "איש" לשון חשיבות, איש, מורס מעם, ולא תהיה עדת ד' כצאן אשר "אין", כלומר שגם מי שהוא "אין" - להם רועה", הוא המנהיג שלהם, כי עדת ד', צריכה מנהיג חשוב ויקר ערך.

אומר ולקט

חז"ל אומרים שדור שבן דוד בא וכו' פני הדור כפני הכלב, כי דרך הכלב לרוץ בראש, כאלו הוא המנהיג, ובכל פעם הוא מסובב את ראשו לאחוריו, כי הוא רוצה לראות, אם ההולכים אחריו, שבעי רצון מהנהגה שלו, וכן אמרו חז"ל, יהיו המנהיגים, בדורו של משיח, גם המה ינהגו כך, להסתכל בכל פעם אחוריהם, לראות אם שבעים רצון מהם, ובאם לא - הם ישנו את דרכם, כי רצונם יהיה, להחניף את העם, ולעשות כרצונם.

ר' ישראל סאלאנטער זצ"ל

"פינחס בן אלעזר בן אהרון הכהן" (כה, יא)

ומביא רש"י "לפי שהיו השבטים מבזין אותו הראיתם בן פוטי זה שפיטם כו' והרג נשיא שבט מישראל לכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן" ולכאורה קשה - הם לא ידעו שמצד אביו הוא מיוחס? הרי ידעו ובכל זאת דיברו ומה עזר זה שנכתב בתורה היחוס של אהרן? אלא יש אנשים שבא לפניהם דבר והם לא יודעים האם יש מצווה בעשיית הדבר היות והיצר מסתיר את האמת אבל כשרואים צדיק אחר שעושה את זה, והצדיק עושה את זה באהבה ויראה כל כך עד שכל הרואה אותו מעיד על הדבר שהוא אכן מצווה ואף כאן היה אותו הדבר שמתחילה לא הבינו את המצווה של הריגת זמרי וככתוב על משה "שנתעלמה ממנו הלכה" וכשבא פינחס והרג בכח קדושתו הגדולה - אז הרגישו כולם פה אחד שזה מצווה גדולה להרוג אותו אף על פי שהוא נשיא - לכך היה בעיניהם חידוש גדול על פינחס שהיה מצד אימו בן פוטי ואיך ידע לעשות דבר גדול כזה, לכך בא הפסוק ויחסו אחרי אהרון שלא יהיה הדבר חידוש בעיניכם - כי הוא היה הרי נין של אהרן ועמדה לו זכות אהרן והם שדיברו חלילה - לא מחמת גנאי דיברו אלא תמחו על עצמם איך הם לא הרגישו בדבר לעשות כמעשהו, ולאחר המעשה של פנחס - זה הכניס קנאה בלב עם הקודש

שמהיום והלאה יביטו ביותר זריזות, והנה, אדם העובד ה' מעצמו ולפי שכלו אינו יכול להגיע לעלות כי אם עד מקום ששכלו מגיע, אבל כשרואה את חבירו עושה דבר טוב והוא מקנא בעשייתו - הקנאה מביאה שיעשה אפילו שלא כדרך הטבע ויכול לעלות למעלה על ידי זה וזהו פינחס בן אלעזר.. השיב כו' על ידי בקנאו את קנאתי בתוכם - הכוונה שהכניס בלב ישראל הקנאה ביראת ה' כו' ולא כליתי פירוש - הדבר הזה הוא דבר שאין בו כליון, לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום - כי האדם הנקרא עובד ה' באמת הוא השלם בעובדים.

צדיקים

אזיס ווארט

"הנני נותן לו את בריתי שלום, והייתה לו ולזרעו

אחריו" (כה, יב)

בעיירה קטנה בגליציה הלך הרב לבית עולמו, וטרם הסתיימה הקבורה פרצה מחלוקת קשה בין בני העיירה מי ימלא את מקום הרב המנוח. כאשר הגיעו הדברים לאוזני הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע, הוא התבטא במרירות: כעת מובן לי הכתוב 'הנני נותן לו את בריתי שלום', והייתה לו ולזרעו אחריו. מה ענין השלום לכאן? אלא שכאשר צריך להעביר 'לזרעו אחריו', פורצת מחלוקת, ונצרכת בשעה כזו ברכה מיוחדת 'הנני נותן לו את בריתי שלום'.

אמרות חכמה

"ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה" (כז, יז)

לכאורה איך השווה הפסוק בין דבר גדול כמו עם ישראל לצאן ורועה? ועוד קשה כתוב 'אשר אין להם רועה' מלשון הפסוק משתמע שדבר נהוג הוא אצל צאן יהיה להם רועה, ולכאורה הרי זה לא באמת כך? אלא משה רבנו ידע שהקב"ה ימנה מנהיג על ישראל, אבל ביקש מה' שימנה מנהיג על עם ישראל שלא יכוון כלל לטובת עצמו, אלא רק לטובת הכלל וזהו פירוש הפסוק "ולא יהיו ישראל כצאן אשר אין להם רועה" פירוש - כמו הצאן אשר יש להם רועה אבל הרועה אינו מכוון לרעות את הצאן רק לרעות את עצמו ולהנאתו ולטובתו כדי שהוא יוכל להנות מחלבם ומגזיזת עורם ומבשרם ולזה כוון משה רבנו "ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה" - אלא שיהיה לכלל ישראל מנהיג שיראה תמיד את טובת הכלל ולא את טובת עצמו.

דברי יחזקאל

"פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן"

פינחס כתוב פה עם האות יי' ובדרך כלל כותבים פנחס בלי י (פנחס) למה נוסף פה יי'? אלא בפרשת הנשיאים כתוב "נשיאים" חסר יי' משום שכשעשו את המשכן הנשיאים התעצלו והביאו את תרומתם אחרונים, רואים מזה שהאות יי' מראה על זריזות וכאן שפנחס הזדרז לקנא לה' - אזי נוסף יי' שמציין את המידה הטובה - הזריזות.

ספרים

"פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל וגו' ולא כיליתי את בני ישראל בקנאתי"

ב"מחצית השקל" האות האמצעית בתיבת 'מחצית' היא יצ' שרומזת על "צדקה", האותיות ח - י הסמוכות לה מצדדיה רומזות שמי שקרוב לצדקה הוא - חי. והאותיות המרוחקות ממנה לצדדים מ - ת מרמזות שמי שרחוק מן הצדקה נחשב כמת ח"ו כפי שאמרו "צדקה תציל ממוות". כאן נאמר "השיב את חמתי מעל בני ישראל" במילת 'חמתי' האותיות מ - ת קרובות, ואלו האותיות ח - י רחוקות. לפיכך אם לא היה פנחס מקנא את קנאת ה', היו בני ישראל מתחייבים כליה ח"ו ולכן אמר הקב"ה "השיב את **חמתי**", כלומר הכניס אותיות "חי" בתוך ה"מת" והרחיק את גזירת ה"מת" מעל בני ישראל.

הגאון מוילנא

"הנני נותן לו את בריתי שלום"

פינחס מחרף את נפשו והורג את נשיא שבט שמעון - זימרי בן סלוא. השכר שלו על מעשהו הנועז - הוא מתברך בשלום - לשם מה פינחס צריך שכר של שלום? אלא שמעון ולוי הם שני שבטים שתמיד היו ביחד, כך גם יעקב מברך אותם "שמעון ולוי אחים", מכרו את יוסף ביחד ואפילו הרגו את כל העיר שכם ביחד. והנה קם פינחס משבט לוי והורג את נשיא שבט שמעון, צעד כזה היה יכול להעיב על היחסים בין השבטים שמעון ולוי - והאחדות תתפרק! בא הקב"ה ומבטיח: "הנני נותן לו את בריתי שלום" שלמרות המעשה הזה - ימשיך לשכון השלום בין האחים שמעון ולוי.

מנחה בלולה

הגליון לעילוי נשמת האור החיים הקדוש ר' חיים בן עטר זי"ע

"הם מי מריבת קדש מדבר צן"

אש המחלוקת היא נוראית - וכשאש המחלוקת משתוללת זה משפיע גם על צדיקים בקצה העולם ומצנן את תורתם ותפילתם, וזה מה שמרומז כאן בפסוק "המה מי מריבה" - והתוצאה שלהם זה ש"קדש" - הקדושים, הצדיקים "מדבר" - הדיבורים שלהם בתורה ותפילה - "צין" - מצטננים מקדושתם, ועד כדי כך אש המחלוקת נוראית.

אהבת שלום

א נקודל'ה

"זה האשה אשר תקריבו לה' כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עולה תמיד, את הכבש האחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים"

פעמים אדם יש לו טענות כלפי חברו - אך אין הוא מוחל לו אלא מחכה עד שיבוא יום כיפור ואז כשקשה לו עם המצפון - פונה הוא לחברו וכו' וסולח לו, אומרת התורה אתה רוצה לעשות נחת רוח לה' - "זה האשה אשר תקריבו לה" - זה הנחת רוח שתקריב לה' - "כבשים בני שנה תמימים" - זה שאתה כובש בלב שנה שלמה - אל תעשה ככה אלא "שניים ליום" - פעמיים ביום תסלח לכולם "את הכבש האחד תעשה בבוקר" - פעם אחת בבוקר "ואת הכבש השני תעשה בין הערבים" - ופעם אחת כל לילה.

ר' יצחק דראהביטש

"בקנאו את קנאתי"

פירש רש"י: בקוצפו את הקצף אשר היה לי לקצוף, כתוב ש"ק-ל זועם בכל יום" ומזה שה' כועס זה מה שנותן לנו את הכח להתגבר על היצר הרע ובלעם היה יודע לכוון את הרגע הזה שהקב"ה כביכול כועס, אך באותם ימים הקב"ה לא כעס בכדי שלא יוכל להזיק לישראל, וכאן כשבא פינחס וקינא לה' אומר רש"י "בקוצפו את הקצף אשר היה לי לקצוף" - שפנחס במעשהו קצף את כל הקצף של אותם ימים שה' לא קצף - השלים אותם עכשיו פנחס.

מהרי"ד מבעלזא

"תמימים שנים ליום עולה תמיד"

מדי שנה היו מקריבים 730 קרבנות תמיד - שנים ליום, "תמימים שנים ליום" - ר"ת 'תשלי' = 730 כמניין הקרבנות בשנה.

חיד"א

"אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קורח כי בחטאו מת ובנים לא היו לו ויקרב משה את משפטן לפני ה'"

לכאורה מה יצא להם מזה שאמרו 'אבינו מת במדבר והוא לא היה בעדת קרח'? ועוד צריך להבין למה הקריב משה את משפטן לפני ה'? אלא בנות צלפחד חשבו שאולי יוכלו להחניף למשה בכך שיאמרו לו 'אבינו מת במדבר והוא לא היה... בעדת קרח', - כלומר הוא כן רצה שאהרן יהיה הכהן גדול והיה נגד קרח, אלא 'בחטאו מת'. וכששמע משה רבינו את דבריהן החליט לא להורות דין זה כי אולי חס ושלום יהיה חשש קטן של נגיעה של חנופה, לכן מיד 'ויקרב משה את משפטן לפני ה'".

של"ה הקדוש, חידושי הרי"ם

"והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם וגו' ושם איש ישראל המכה אשר הכה את המדינית"

הזוהר הקדוש שואל איך פנחס נהיה כהן הלא כהן שהרג את הנפש נפסל מכהונה (היות ומידת הכהן היא חסד ולא דין)? אלא הכלל הוא שמחשבה רעה חס ושלום דוחה את הנשמה הקדושה ודברים לא טובים דוחים את הרוח הקדושה ועשייה לא טובה דוחה את הנפש הקדושה והגוף הרי הוא רק מעטפת, וזהו פירוש הפסוק "ושם איש ישראל המוכה אשר הכה את המדינית" - מיד בתחילת החטא עוד קודם שהרגו פנחס - כבר נעשה בחינת מת ממש על ידי הסתלקות נפש הקד' א"כ נמצא שפנחס גברא קטילא קטל - הרג כבר אדם הרוג וממילא כשר לכהונה.

קדושת לוי

ובדרך רמז ענה מורי חמי על זה שפנחס הרי נהיה כהן רק לאחר ההריגה וממילא בשעה שהרג עדיין לא חלו עליו דיני הכהונה.

מורי חמי

"פינחס בן אלעזר בן אהרון הכהן"

וברש"י: בדין הוא שיטול שכרו" ומה העניין פה שרש"י אומר בדין הוא שיטול שכרו? מה שונה משאר דברים? אלא כתוב ששכר מצווה - מצווה, שהצדיק לא משווע לשכר אלא השכר הוא שתבוא לידו עוד מצווה כמו זו, אך פה לא היה שייך שפנחס יבקש שיזדמן לעצמו עוד מצווה כזו ולכן "בדין הוא שיטול שכרו".

חתם סופר

"תחת אשר קנא לאלוקיו ויכפר על בני ישראל"

המדרש אומר שהקב"ה אמר לפנחס שהוא צריך להיות בברית של כל אחד מישראל, ענה לו פנחס שהוא קנאי לה' והוא לא יוכל לעמוד מנגד כשיהיה בעל עבירה במקום, אמר לו הקב"ה שהוא ימחל למוהל וכך יוכל לבוא, אמר לו פנחס שעדיין אם יהיה בעל עבירה במקום - לא יוכל לעמוד מנגד, ענה לו ה' שיבוא לברית וה' ימחל לכולם על עוונותיהם, וזה מה שמרומז כאן בפסוק "תחת אשר קנא לאלוקיו" - בגלל הקנאה של פנחס לה' - זה גורם ל"ויכפר על בני ישראל" שליהודים יהיה כפרה.

אגרא דפירקא

אזיס ווארט

"בני גד למשפחתם לצפון משפחת הצפוני לחגי

משפחת החגי לשוני משפחת השוני"

הפסוק הזה מרמז על מידת הצדקה, ואת הדרך הנכונה לקיים את המצווה הזו, "גד" - ר"ת ג'ומל דילים, הדבר הראשון שצריך במידת צדקה זה "צפון" - לתת צדקה בצנעה ובסתור, דבר שני צריך לתת צדקה מתוך שמחה "לחגי" - מלשון חג ושמחה, והדבר השלישי הוא לתת שוב ושוב כמו שחז"ל דרשו על הפסוק "נתן נתן לו" - אפילו מאה פעמים, וזהו "לשוני" - לשון "נשנה" שוב ושוב.

מאור ושמש

"בני ישכר למשפחתם..לפוח משפחת הפוני"

לפוח משפחת הפוני - מאיפה נכנס פה 'ני בשם? אומר האור החיים הקדוש ש-פה שלומד תורה הוא כמו כלי שרת ואסור לדבר דברי חולין וזה מה שמרומז בפסוק "לפוח" - מלשון 'פה' ו-פה שלומד תורה צריך "הפוני" - מלשון 'לפנות' - שצריך לפנות את הפה מדברים בטלים.

אור החיים הקדוש

"לאזני משפחת האזני"

וברש"י על הפסוק: אומר אני שזו משפחת אצבון, ולכאורי מה קשורים שני השמות האלו? אלא חז"ל אומרים בגמ' "שנבראו אצבעותיו של אדם כיתדות כדי לתחבם באזניו שלא ישמע דבר רע" וזהו הקשר בין השמות 'אצבון' - מלשון "אצבע" שידחפם 'לאזני' כששומע משהו רע וזהו ההקשר.

של"ה הקדוש